

Kako je Shakespeare prikazao ribare

Pevodom 400-godišnjice rođenja velikog pjesnika

Čitav kulturni svijet slavi u travnju ove godine 40-godišnjicu rođenja jednog od najvećih pisaca svih vremena, nenadmašivog analitičara ljudskih strasti i sudbina, W. Shakespeara (1564—1616).

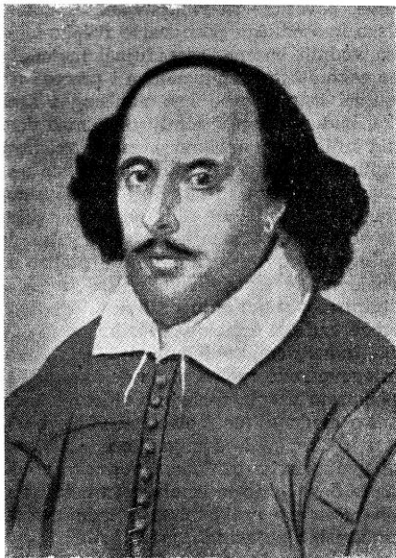
Nema gotovo sloja ni staleža koji nisu prodefilirali njegovom scenom u mnogobrojnim dramama. Od kraljeva do krvnika, od najvećih vojskovođa i političara do lakrdijaša i grobara, sva su ljudska zvanja prošetala preko pozornice i svima je veliki pisac dao nešto, što ostaje za vječnost. Bez obzira na teorije o tome tko je on (da li samo daroviti glumac kazališta Globe ili čak ser F. Bakon), je li stvarno moguće da se u jednom duhu skupilo toliko mudrosti, bez obzira je li to on ili netko drugi, koji se krije pod pseudonimom, danas to više nije važno, danas smatramo Šekspira najvećim dostignućem na polju dramske umjetnosti i ova njegova četiristogodišnjica događaja je za cijeli svijet, pa tako čak i za nas koji tretiramo ribarstvo, budući je veliki pisac doveo na scenu u jednoj svojoj drami i ribare. Tako, eto, i mi sudjelujemo u jubileju.

Šekspir je ribarima posvetio čitav prizor u jednoj svojoj drami i mi smo uzeli slobodu da u ovom našem ribarskom časopisu analiziramo gdje, što i kako je Šekspir pisao o ribarima i kako ih je prikazao.

Šekspir je scenu s ribarima uklopio u svoju dramu »PERIKLE«, jednu od ranijih drama, koja opisuje doživljaje tirkog kneza Perikla, kojega sudbina baca od jednog kraja zemlje u drugi. Scena s ribarima događa se u Pentopolu na morskoj obali. Perikle je doživio teški brodolom, u kome je sve propalo i brod i ljudi, jedino je njega more izbacilo na obalu, među klisure. Brodolom se zbio valjda pred zoru, i to na nekom predjelu obale, gdje su ribari namjeravali baciti mrežu. Najprije se pitamo kakovu mrežu? U svakom slučaju neku manju povlačnu mrežu, jer kasnije iz teksta vidimo da tu mrežu samo dva ribara izvlače, a gospodar (PRVI RIBAR) ostaje u razgovoru s Periklom dok ga ne pozovu u pomoć.

Naravno kod dramatičara, kao što je Šekspir, nije bilo toliko važno da se opiše nešto u tančine tačno.

Naprotiv. Glavna je bila radnja. Stoga se može naći niz nelogičnosti u opisima. Tako i ovdje. Ribari su s obale promatrali brodolom. Po opisu, što ga daje Šekspir, bila je silna bura, vjetar i grmljavina, nevrjeme, jer kad se potopi lađa nije šala. Teško da bi po takovoj oluji ribari uopće i ribarili. Ali, sad to u radnji nije važno. Ribari su na obali, njih trojica, od kojih je

jedan gospodar, paron. To se lako iz teksta može zaključiti, jer prvi ribar psuje ostala dva i prijeti im da požure s mrežom, našto jedan odgovara:

TREĆI RIBAR: Vjere mi, gospodaru, zanio sam se mislima o onim jadnicima, što se čas prije podavise pred našim očima.

Znači, oni su promatrali brodolom. Oluja je bila velika i nisu mogli pomoći utopljenicima. Čuli su vapaje, a sami su bili bespomoćni:

DRUGI RIBAR: Jadnici. Srce me je zabolilo kad sam čuo njihove tužne vapaje kojima su tražili pomoć, i to baš u času kad smo i sami bili bespomoćni...

Čas prije je bila oluja, a sad je mir. Tome se ne treba čuditi, jer se radi o kazalištu i nije ni toliko važno, jer i more je prevrtljivo i rijetko kada da se ne uzburka i za čas smiri. I hridine i more i ljudi, ma da se radnja navodno odigrava u Grčkoj, su Engleske, uzburkana obala negdje blizu Dovera. Nas međutim zanima kako pisac pristupa ribarima, kako ih opisuje, koje im kvalitete daje kao ljudima.

U prvom času dolaska na scenu ribari viču, svađaju se. Kako u Engleskoj, tako je valjda svagdje u svijetu gdje ima ribara, bilo to na moru ili na rijeci. Kao da je to urođeno njihovu zanatu. Nije to samo kao poznate svađe ribara u Chioggi. »Barufe« su i u Komiži i u Apatinu. To je nekako sve usko povezano, a kod Šekspira ne viču ribari u smislu vike mediteranskih ribara, samo da se viče. Kod Šekspira u ovoj sceni viče gospodar na slugu. Bez obzira na ovu prvu viku, ribari su odmah opisani i kao osjećajni ljudi za nevolju. Budući je Periklo mokar, a vjerojatno mu je i odijelo poderano, i iserpljen od brodoloma on se obraća ribarima kao čovjek u nevolji, ne kao bogati knez. Pun je očaja videći da mu je sve propalo, da je sad i

on jedan od onih polugolih siromašaka, pa pokušava da barem izazove samilost:

PERIKLO: Ono što sam bio već sam zaboravio, ali me nevolja uči da pomišljam na ono što sam: ukočen od zime, vene su mi hladne, a života imam vrlo malo i molim za pomoć, a budem li odbit od vas, kad umrem, molim da me pokopate jer sam čovjek...

Evo kako na ove njegove riječi reagiraju ribari:

PRVI RIBAR: Kad umre, kaže on? Ne dali te bogovi. Evo ja imadem ovdje kaput. Ded, obuci ga i bit će ti toplo. Hajde samnom mojoj kući, pa ćemo jesti meso za vrijeme praznika i ribu za vrijeme posta i biti će još i slatkija. Bit ćeš nam mio gost.

Gostoljubivost, prijaznost i uslužnost koju je Šekspir kod ovih malih ljudi prikazao imade i svoje dublje značenje. Mali ljudi su veoma osjetljivi za tuđe nesreće. Oni će pomoći druga u nevolji, a to se u ovom tekstu vidi na nekoliko mjesta. Ali ne samo to. Imade u ovoj sceni sa ribarima i još jedna osobina, jedan detalj koji zavređuje našu pažnju, a to je duhovitost malih, svakodnevnih ljudi i njihova jednostavna, ali duboka filozofija. Poznato je, da je veliki pisac često puta upravo preko rečenica, koje izgovaraju na sceni mali, obični ljudi, dao niz svojih lucidnih i besmrtnih reminiscencija. I one su uvijek na mjestu i priliče malim ljudima, i to su ujedno njihova shvatanja. Mali ljudi u Šekspirovim djelima jednostavnim rečenicama izražavaju često puta duboke filozofske misli (u »Hamletu« npr. grobari, u »Kralju Learu« luda, u raznim djelima građani i prolaznici, itd.). Evo kako u ovom Šekspirovom djelu rezoniraju obični ribari:

TREĆI RIBAR: ...Gospodaru, čudim se kako ribe žive u moru?

PRVI RIBAR: Onako, kao što ljudi na kopnu: veliki jedu male. Veoma je zgodno da usporedim naše bogate škrtice s kitom. Kit se igra, sve prevrće i tjera malene i sitne životinje ispred sebe i najzad sve proguta u jednom zalogaju. Slušao sam i o tako sličnim kitovima na kopnu: ne zatvaraju usta (toliko su proždrljivi) dok ne progutaju cijelu župu, crkvu i zvonik sa zvonima, sve.

PERIKLO: Veoma mudra primjeba.

TREĆI RIBAR: Gospodaru, da sam ja zvonar, ja bih toga dana bio u zvoniku?

DRUGI RIBAR: Zašto, čovječe?

TREĆI RIBAR: Jer bi tako progutao i mene, pa bih ja u njegovom truhu zvonio, i to toliko, da ne bi imao mira i da bi sve izbačio, i zvona, i zvonik i župu... Ali očistili bi mi zemlju od trutova, koji kradu med pčeli!

PERIKLO (sam za sebe): Kako ti ribari po ljuskavim stvorovima u moru ukazuju na naše slabosti ljudske. Gledanjem svog vodenog carstva ističu ono, što je za pohvalu ili za osudu...

Kao knez, dakle vladar, Periklo je iznenađen ovim opaskama, koje, ne bez razloga, pisac uklapa u svoje djelo.

Ima još jedna vrlo karakteristična rečenica, koja baca svijetlo na socijalnu stranu pitanja. Na jednom mjestu razgovora **DRUGI RIBAR** kaže: **Pomozi gospodaru! Neka riba visi u mreži, kao pravo siromašha u zakonu...!**

Ribari, prikazani u Šekspirovom »Periklu«, pravi su živi ljudi svog vremena, što više, veliki pisac dao im je one ljudske vrline, koje su simpatične i koje ostaju u dugom sjećanju. Napominjemo u vezi s ovim našim člankom, da se u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, ovaj Šekspirov komad davao krajem stoljeća i kasnije nikada više.